

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru — Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom námornom a rybárskom fonde a o zrušení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 508/2014

[COM(2018) 390 final – 2018/0210 (COD)]

(2019/C 110/20)

Spravodajca: **Brian CURTIS (UK – II)**

Žiadosť Rady	12. 7. 2018
Žiadosť Európskeho parlamentu	2. 7. 2018
Právny základ	článok 42, článok 43 ods. 2, článok 91 ods. 1, článok 100 ods. 2, článok 173 ods. 3, článok 175, článok 188, článok 192 ods. 1, článok 194 ods. 2, článok 304 a článok 349 ZFEÚ
Rozhodnutie predsedníctva	22. 5. 2018 (v predstihu k žiadosti)
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v sekcii	27. 11. 2018
Prijaté v pléne	12. 12. 2018
Plenárne zasadnutie č.	539
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	214/1/3

1. Závbery a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta návrh Komisie, ktorý členskými štátmi poskytuje flexibilnejší systém v súlade s ich strategickými prioritami a ktorého cieľom je podporiť udržateľný obchodný model pre rybárov a udržať konkurencieschopnosť odvetvia rybného hospodárstva. EHSV predovšetkým žiada jeho rýchle schválenie, dostupnejší mechanizmus financovania a primeranejší systém sankcií. Organizovaná občianska spoločnosť a regionálne platformy zainteresovaných strán by mali byť zapojené v každej fáze procesu, a to od navrhovania národných plánov až po ich vykonávanie a konečné hodnotenie.

1.2. EHSV sa domnieva, že súčasný rozpočet pre Európsky námorný a rybársky fond (ENRF) by sa mal zachovať (6,4 miliardy EUR). Je to nevyhnutné na uskutočnenie radikálnych zmien a úprav, ktoré požaduje Európska únia v odvetví rybného hospodárstva. V tejto súvislosti je vhodné spomenúť najmä to, že súčasný rozpočet pre ENRF predstavuje 0,6 % z celkového rozpočtu viacročného finančného rámca (VFR) na roky 2014 – 2020, čo znamená, že akékoľvek zníženie jeho financovania bude mať na celkový rozpočet EÚ zanedbateľný vplyv, ale pre mnohé pobrežné regióny môže mať katastrofálne následky.

1.3. EHSV poznamenáva, že návrh Komisie nevychádza z podrobného posúdenia hospodárskeho a sociálneho vplyvu. Skutočnosť, že odvetvie rybného hospodárstva je už viac ako 20 rokov v kríze, tento nedostatok ešte zhoršuje. Výbor preto požaduje okamžité zapojenie Európskej komisie (konkrétne GR pre zamestnanosť) a začatie odvetvového sociálneho dialógu, aby sa stanovili najvhodnejšie opatrenia na vyváženie hospodárskeho a sociálneho vplyvu.

1.4. EHSV poukazuje na to, že akvakultúra a modré hospodárstvo ešte ani zďaleka nestačia kompenzovať straty podnikov a pracovných miest. Výbor vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vytvorili zjednodušený mechanizmus tak pre nové projekty v oblasti akvakultúry, ako aj pre modernizáciu existujúcich projektov.

1.5. V novom ENRF by sa mal uprednostniť sociálny rozmer, aby sa posilnili a financovali opatrenia na propagovanie a podporu sociálneho dialógu, bezpečnosti, pracovných podmienok a budovania kapacít, ktoré by posilnili odbornú spôsobilosť pracovníkov a „generačnú výmenu“.

1.6. Výbor vyzýva Európsku komisiu a členské štáty, aby prijali róznejšie opatrenia spočívajúce v presadzovaní úplnej sledovateľnosti dovozu z hľadiska nezákonného, nenahláseného a neregulovaného rybolovu (NNN) a z hľadiska bezpečnosti potravín. Boj proti všetkým formám otroctva a vykorisťovania buď na palube, alebo počas spracovania na pevnine by mal byť základným prvkom novej globálnej stratégie EÚ v oblasti riadenia rybolovu a správy oceánov.

1.7. EHSV odporúča financovanie nových lodí, aby sa nahradili staré lode za predpokladu, že príslušná flotila nemá nadbytočnú kapacitu a cieľové druhy sa lovia na úrovni maximálneho udržateľného výnosu. Toto opatrenie by malo zahŕňať využívanie udržateľnejších a účinnejších motorov na zníženie emisií CO₂ a zaistenie bezpečnosti posádky.

1.8. Výbor odporúča zachovať súčasné kritériá na poskytovanie finančnej podpory a kompenzácie v prípade dočasného alebo trvalého ukončenia rybolovnej činnosti. Je dôležité, aby tieto finančné nástroje mohli využívať rybári, ako aj vlastníci rybárskych plavidiel.

1.9. Výbor schvaľuje návrh osobitných opatrení v prospech maloobjemového pobrežného rybolovu, ktorý je rozhodujúcim faktorom živobytia a kultúrneho dedičstva mnohých pobrežných spoločností. V záujme podpory udržateľného obchodného modelu maloobjemového rybolovu je však zároveň dôležité zaviesť prispôbené ochranné a technické opatrenia tam, kde je rozšírený (napr. Stredozemné more). Takéto opatrenia by sa mali prispôbiť rôznym formám rybolovu a biologickým vlastnostiam každého mora. EHSV sa domnieva, že účinné zhromažďovanie údajov, kontrola a presadzovanie pravidiel sú základnými predpokladmi zodpovedného riadenia rybárstva, ktoré posilňuje sociálne a hospodárske výhody pre rybárov a miestne spoločnosti.

2. Úvod a metodika

2.1. Nový Európsky námorný a rybársky fond (ENRF) je súčasťou viacročného finančného rámca (VFR) na roky 2021 – 2027. ENRF je základný nástroj na podporu dosahovania cieľov spoločnej rybárskej politiky (SRP) a vykonávania námornej politiky Únie a na posilnenie medzinárodnej správy oceánov, predovšetkým v rámci programu trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030.

2.2. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) považuje nový dlhodobý rozpočet EÚ za kľúčový faktor trvalo udržateľného rozvoja, rastu a súdržnosti, a všeobecnejšie budúcnosti Európy. Z tohto dôvodu toto stanovisko úzko súvisí so všetkými ostatnými stanoviskami, v ktorých sa analyzovali osobitné fondy v rámci nového VFR na roky 2021 – 2027 ⁽¹⁾.

3. Zhrnutie návrhu

3.1. Nový ENRF na roky 2021 – 2027 sa zameria na štyri priority:

- podpora udržateľného rybolovu a ochrany morských biologických zdrojov,
- prispievanie k potravinovej bezpečnosti prostredníctvom udržateľných a konkurencieschopných akvakultúr a trhov,
- umožnenie rastu udržateľného modrého hospodárstva a podpora prosperujúcich pobrežných komunít,
- posilnenie medzinárodnej správy oceánov a umožnenie bezpečných, chránených, čistých a udržateľne spravovaných morí a oceánov.

3.2. Rozpočet nového ENRF bude predstavovať 6,14 miliardy EUR v bežných cenách. Zdroje sú rozdelené predovšetkým medzi zdieľané, priame a nepriame riadenie. V rámci zdieľaného riadenia s členskými štátmi je vyčlenených 5,31 miliardy EUR a v rámci priameho riadenia Európskej komisie 0,83 miliardy EUR.

3.3. Cieľom návrhu Komisie je prekonať obmedzenia vyplývajúce z ENRF na roky 2014 – 2020 a zaviesť systém financovania schopný vyrovnávať sa s novými výzvami v rámci cieľov trvalo udržateľného rozvoja. Hlavné prvky nového ENRF sú:

⁽¹⁾ Stanoviská EHSV: *Viacročný finančný rámec na obdobie po roku 2020* (Ú. v. EÚ C 440, 6.12.2018, s. 106); *Nariadenie o spoločných ustanoveniach na roky 2021 – 2027* (Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 83); *Regulácia Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Kohézneho fondu na roky 2021 – 2027* (Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 90); *Nariadenie o európskej územnej spolupráci v rokoch 2021 – 2027* (Ú. v. EÚ C 440, 6.12.2018, s. 116); *Nariadenie o cezhraničnom mechanizme na roky 2021 – 2027* (Ú. v. EÚ C 440, 6.12.2018, s. 124); *Európsky sociálny fond+* (Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 165); *Návrh programu Európsky horizont (nový 9. rámcový program)* (Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 33).

3.3.1. Zjednodušenie

ENRF na roky 2014 – 2020 je založený na prísnom opise možností financovania a pravidiel oprávnenosti, čo členským štátom a prijímateľom komplikovalo jeho implementáciu. ENRF na roky 2021 – 2027 poskytuje širšie spektrum možností, pomocou ktorých členské štáty môžu zamerať podporu na svoje strategické priority. Nariadenie konkrétne opisuje rôzne oblasti podpory v rámci každej priority a poskytuje flexibilný rámec implementácie. Členské štáty pripravujú svoj program, v ktorom uvedú najvhodnejšie postupy na dosiahnutie priorít. Pri pravidlách oprávnenosti sa im poskytne flexibilita.

3.3.2. Súlad s inými fondmi EÚ

V novom VFR sú pravidlá, ktoré sa uplatňujú na všetky fondy, stanovené vo všeobecnom nariadení. Konkrétne budú vytvorené synergie s inými fondmi (Európskym fondom regionálneho rozvoja, Európskym sociálnym fondom atď.).

3.3.3. Podmienenosť

V súlade s Konferenciou OSN o trvalo udržateľnom rozvoji (Rio + 20) a s cieľom 14 „Trvalo udržateľné využívanie oceánov“ sa EÚ zaviazala podporovať udržateľné modré hospodárstvo, ochranu biologických zdrojov a dosiahnutie dobrého environmentálneho stavu, zakázať určité formy dotácií v odvetví rybníctva, ktoré spôsobujú nadmernú kapacitu a nadmerný rybolov, zrušiť dotácie, ktoré prispievajú k nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému rybolovu a upustiť od zavedenia nových dotácií tohto druhu. Z tohto dôvodu sa v nariadení stanovujú obmedzenia a podmienky („neoprávnené operácie“), aby sa predišlo negatívnym vplyvom na ochranu rybolovných zdrojov.

3.3.4. Zameranie na výkonnosť

Výkonnosť podpory z ENRF by sa mala posudzovať na základe ukazovateľov. Členské štáty by mali podávať správy o pokroku pri dosahovaní stanovených čiastkových cieľov a cieľových hodnôt. Komisia každý rok vykoná preskúmanie výkonnosti na základe správ o výkonnosti vypracovaných členskými štátmi, čo umožní včasné zistenie potenciálnych problémov s vykonávaním a prijatie nápravných opatrení.

3.3.5. Environmentálna, sociálna a ekonomická udržateľnosť

Medzi hlavné ciele SRP patrí udržateľný rybolov a akvakultúra. V súlade so širokou koncepciou udržateľnosti by sa mali sledovať hospodárske a sociálne prínosy a prínosy v oblasti zamestnanosti spolu s environmentálnymi cieľmi. Maximálny udržateľný výnos zostane kľúčovou metódou na zabezpečenie udržateľného rybolovu. Podpora sa poskytne len vtedy, ak má daná situácia pre rybárov vážne dôsledky⁽²⁾. Nový ENRF sa osobitne zameria na maloobjemový pobrežný rybolov, najvzdialenejšie regióny, generačnú výmenu, vzdelávanie a odbornú prípravu, ako aj na zdravie a bezpečnosť pri práci a týmto oblastiam sa bude z neho poskytovať podpora. Povinnosť vylodiť úlovky zostáva jedným z kritických aspektov vzhľadom na obrovské finančné dôsledky, ktoré sú s ňou spojené. Z ENRF sa budú preto podporovať inovácie a investície, ktoré prispievajú k vykonávaniu povinnosti vylodiť úlovky, ako sú investície do selektívneho rybárskeho výstroja, investície na zlepšenie prístavných infraštruktúr a na obchodovanie s nechcenými úlovkami. Podpora bude smerovať aj rybárom a prístavom na moderný zber a nakladanie s odpadom, pokiaľ ide o zber stratených rybárskych výstrojov a morského odpadu.

3.4. Viac ako 60 % rýb skonzumovaných v EÚ sa dováža z tretích krajín⁽³⁾. Aby sa tento nedostatok odstránil, okrem rybolovných činností je tiež potrebné podporovať akvakultúru, ktorá poskytuje ryby spĺňajúce normy vysokej kvality za dostupné ceny. Z ENRF sa bude preto podporovať propagácia a udržateľný rozvoj akvakultúry vrátane sladkovodnej akvakultúry.

3.5. 60 % oceánov presahuje hranice vnútroštátnej právomoci. To znamená, že EÚ bude musieť byť aktívnejšia a pri celosvetovej výzve v oblasti správy oceánov bude musieť zohrávať významnejšiu úlohu. Z ENRF sa bude v rámci priameho hospodárenia podporovať tento záväzok v oblasti bezpečných, chránených, čistých a udržateľne spravovaných oceánov. A napokon aj zlepšená ochrana hraníc (spolupráca pobrežnej strážne) a námorný dozor predstavujú nové výzvy, ktoré sa budú financovať z ENRF na obdobie rokov 2017 – 2021.

⁽²⁾ V prípade, že sa obchodné činnosti príslušného plavidla prerušia najmenej na 90 po sebe nasledujúcich dní a ak hospodárske straty vyplývajúce z prerušenia predstavujú viac ako 30 % priemerného ročného obratu príslušného podniku v rámci stanoveného časového obdobia.

⁽³⁾ COM(2018) 390 final, s. 12.

3.6. Takáto podpora sa doplní o osobitné finančné prostriedky vyčlenené na Európsku agentúru pre kontrolu rybolovu, dohody o partnerstve v odvetví udržateľného rybárstva (SPFA) a členstvo Únie v regionálnych organizáciách pre riadenie rybárstva (RFMO) a v ostatných medzinárodných organizáciách, čím sa tiež prispeje k presadzovaniu politik Únie v rybárskom a námornom odvetví.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. EHSV víta návrh Komisie, ktorý členským štátom poskytuje flexibilnejší systém v súlade s ich strategickými prioritami a ktorého cieľom je podporiť udržateľný obchodný model pre rybárov a udržať konkurencieschopnosť odvetvia rybolovu. Výbor predovšetkým poukazuje na to, že hlavným problémom súčasného ENRF je jeho nízka úroveň vykonávania⁽⁴⁾. Táto situácia má dve hlavné príčiny:

- Oneskorené schválenie a následné oneskorené vykonávanie. Spoluzákonodarcovia prijali nariadenie o ENRF až v máji 2014 a členské štáty potrebovali dodatočný čas na zostavenie a schválenie svojich národných programov.
- Súčasný systém je príliš zložitý a byrokratický. Okrem toho mnohí rybári váhajú s podaním žiadosti o financovanie vzhľadom na neprimerané finančné riziko, ktorému môžu byť vystavení. Podľa článku 12 ods. 2 návrhu (ktorý zachováva existujúce ustanovenia) platí, že ak sa počas obdobia piatich rokov po záverečnej platbe dopustia závažného porušenia⁽⁵⁾, bude ich žiadosť so spätnou účinnosťou nepripustná a budú musieť vrátiť všetky finančné prostriedky, ktoré dostali. Táto požiadavka by sa mala odstrániť.

4.2. Z tohto dôvodu EHSV žiada jeho rýchle schválenie, dostupnejší mechanizmus financovania a primeranejší a harmonizovanejší systém sankcií. Všetci rybári by mali považovať ENRF za užívateľsky ústretový systém určený na zlepšenie ich činnosti z hľadiska udržateľnosti a kvality. Tento aspekt bude zohrávať kľúčovú úlohu pri vykonávaní a dodržiavaní nového systému kontroly rybolovu, ktorý nedávno navrhla Európska komisia⁽⁶⁾. Výbor odporúča, aby bola organizovaná občianska spoločnosť a regionálne platformy zainteresovaných strán zapojené do každej fázy procesu, a to od navrhovania národných plánov až po ich vykonávanie a konečné hodnotenie.

4.3. Nový rozpočet ENRF (6,14 mld. EUR) sa znížil o 4 % v porovnaní so súčasným rozpočtom na roky 2014 – 2020 (6,4 mld. EUR). EHSV si uvedomuje, že brexit je opodstatneným dôvodom na uvedené zníženie finančných prostriedkov. EHSV však poukazuje na to, že vzhľadom na radikálne zmeny požadované Európskou úniou v odvetví rybolovu, ktoré zamestnáva 150 000 rybárov a v rámci celého hodnotového reťazca 730 000 pracovníkov a na mzdách a čistom zisku vytvára takmer 400 miliárd EUR ročne, je potrebná vyššia suma alebo aspoň žiadne škrtky v súčasnom rozpočte. Treba poznamenať, že súčasný ENRF predstavuje 0,6 % VFR na roky 2014 – 2020, čo znamená, že akékoľvek zníženie jeho financovania bude mať zanedbateľný vplyv na celkový rozpočet EÚ, ale môže mať závažné následky pre mnohé pobrežné regióny.

4.4. EHSV poznamenáva, že návrh Komisie nevychádza z podrobného posúdenia hospodárskeho a sociálneho vplyvu. Skutočnosť, že odvetvie rybolovu už viac ako 20 rokov prechádza krízou tento nedostatok ešte prehľbuje a opatrenia zamerané na dosiahnutie udržateľnejšieho rybolovu a akvakultúry nedokázali tento trend zvrátiť⁽⁷⁾. Výbor preto požaduje okamžité zapojenie Európskej komisie (konkrétne GR pre zamestnanosť) a začatie odvetvového sociálneho dialógu⁽⁸⁾, aby sa stanovili najvhodnejšie opatrenia na vyváženie hospodárskeho a sociálneho vplyvu.

⁽⁴⁾ Súčasný ENRF na roky 2014 – 2020 sa vykonával vo veľmi obmedzenej miere. Za zmienku stojí najmä to, že na vybrané projekty bolo pridelených 29 % finančných zdrojov a na vybrané projekty bolo viazaných len 8 % celkového rozpočtu. Zdroj: Európska komisia. <https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/emff#>

⁽⁵⁾ Závažné porušenie so sebou prináša sankciu. Takáto sankcia môže byť rôzna v závislosti od závažnosti porušenia. Napríklad v Španielsku sa môže pohybovať od 601 do 60 000 EUR. To znamená, že rybár by mohol byť v závislosti od závažnosti porušenia odsúdený na pokutu iba vo výške 601 EUR. V dôsledku článku 12 ods. 2 by však mohol prísť až o stovky tisíc eur z podpory na investície, ktoré sa mohli dokončiť a vyplatiť za posledných päť rokov. To môže výrazným spôsobom ovplyvniť maloobjemový rybolov.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému *Kontrola rybárstva*, (pozri stranu 118 tohto úradného vestníka).

⁽⁷⁾ Napríklad v Taliansku sa na 8 000 km pobrežia počet rybárskych plavidiel za posledných 30 rokov znížil približne o 33 %. Plavidlá majú v priemere vek 34 rokov a potrebujú naliehavú modernizáciu alebo nahradenie novými plavidlami. V tomto období došlo k strate 18 000 pracovných miest (v odvetví rybolovu v Taliansku pracuje 25 000 pracovníkov). Zdroj: Mipaaf, 2016.

⁽⁸⁾ Výbor EÚ pre medziodvetvový dialóg – Morský rybolov (EUSSDC).

4.5. EHSV poukazuje na to, že opatrenia prijaté na rozvoj akvakultúry a modrého hospodárstva ešte ani zďaleka nestačia kompenzovať straty podnikov a pracovných miest, a to najmä z dôvodu príliš byrokratického systému. Výbor vyzýva Komisiu a členské štáty, aby umožnili zjednodušený mechanizmus tak pre nové projekty v oblasti akvakultúry, ako aj pre modernizáciu existujúcich projektov s osobitným dôrazom na regionálnej úrovni a s vymedzením zón pridelovania akvakultúry.

4.6. Hlavným cieľom je naďalej udržateľný rybolov a odvetvie rybolovu by malo mať možnosť ho dosiahnuť. Pri tejto prioritě sa však v návrhu Komisie neuvádza, či opatrenia financované v rámci súčasného ENRF zahŕňajú aj opatrenia na zlepšenie pracovných a bezpečnostných podmienok, napr. na odbornú prípravu, poradenské služby, podporu ľudského kapitálu, sociálny dialóg, mladých rybárov alebo zdravie a bezpečnosť. Samotné odvetvie a orgány poukázali na nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, čo má vplyv na „generačnú výmenu“. EHSV apeluje na spoluzákonodarcov, aby kládli dôraz na sociálny rozmer s cieľom posilniť a financovať opatrenia na propagovanie a podporu sociálneho dialógu, bezpečnosti, pracovných podmienok a budovania kapacít, ktoré by posilnili odbornú spôsobilosť pracovníkov a „generačnú výmenu“. V opačnom prípade nebudú v tomto odvetví pracovať žiadni mladí ľudia.

4.7. Modernizácia plavidiel na zvýšenie bezpečnosti na palube bez zvýšenia rybolovnej kapacity, generačnej výmeny a primeraných pracovných podmienok, odbornej prípravy a odmeňovania sú kľúčovými ukazovateľmi, pokiaľ ide o nedostatky EÚ v oblasti rastu a odolnosti. ENRF by mal viesť rybárov k ochrane morskej biodiverzity, a to aj prostredníctvom podpory inovačného výstroja na zlepšenie selektívnosti, vykonávania štúdií vplyvu alebo zmiernenia vplyvov rybolovu. V tejto súvislosti nebude prístup „spomalenia“, ktorý prijala Komisia, schopný vyriešiť všetky problémy spojené s udržateľnosťou a konkurencioschopnosťou.

4.8. EHSV poznamenáva, že väčšina rýb dovážaných z tretích krajín sa loví menej udržateľným spôsobom ako porovnateľné úlovky z EÚ, pričom sa nespomínajú pracovné podmienky na palube alebo pri spracovaní na pevnine. Výsledné nižšie ceny vytvárajú nespravodlivú hospodársku súťaž voči rybárom EÚ a poškodzujú ich úsilie o dosiahnutie stabilných minimálnych cien „pri prvom predaji“, ktoré sú predpokladom ich prežitia. Výbor vyzýva Európsku komisiu a členské štáty, aby prijali ráznejšie opatrenia spočívajúce v presadzovaní úplnej sledovateľnosti dovozu z hľadiska nezákonného, nenahláseného a neregulovaného rybolovu a z hľadiska bezpečnosti potravín a aby organizovali kampane na zvyšovanie povedomia s cieľom informovať spotrebiteľov o kvalite rýb v Európe. Takisto je nevyhnutné obmedziť aj sporné postupy v maloobchodnom sektore, ako je vystavenie rozmrazených rýb na predajných miestach s čerstvými rybami bez jasného a jednoznačného označenia.

5. Konkrétne pripomienky

5.1. Výbor súhlasí s novým prístupom Európskej komisie, ktorého cieľom je stanoviť všeobecný rámec bez normatívnych opatrení a členským štátom, implementačným orgánom a príjemcom ponúknuť väčšiu flexibilitu. Tento zjednodušený systém by mal najmä umožniť vytvorenie na mieru prispôbených národných programov. Na to je však potrebné zabezpečiť v celej EÚ rovnaké podmienky pri prístupe k financovaniu. Všeobecné nariadenie, ktoré zahŕňa všetky vykonávacie pravidlá, by okrem toho malo uľahčovať spoločné využívanie rôznych finančných programov EÚ. Mali by sa zaviesť jasné mechanizmy na overenie toho, že verejné finančné prostriedky sú skutočne vynaložené tam, kde sú najviac potrebné, a že finančná pomoc sa prideluje na udržateľnú správu oceánov.

5.2. EHSV podporuje návrh vytvoriť štyri hlavné priority. Výbor víta najmä osobitný dôraz na správu oceánov a miestny rozvoj v súlade so svojimi predchádzajúcimi stanoviskami s cieľom splniť ciele udržateľného rozvoja a podporiť maloobjemový rybolov⁽⁹⁾. EHSV však poukazuje na to, že nedávno sa na európskych plavidlách zistili prípady otroctva a vykorisťovania⁽¹⁰⁾ a že tieto praktiky sú žiaľ ešte viac rozšírené v tretích krajinách (vrátane detského otroctva). Výbor sa domnieva, že za základný prvok novej globálnej stratégie Komisie by sa mal považovať boj proti každej forme vykorisťovania ľudí.

5.3. Výbor považuje obnovu flotily za kľúčový problém, pretože európske rybárske plavidlá majú v priemere viac ako 30 rokov a jednoduchá modernizácia často nestačí. EHSV preto odporúča podporovať financovanie nových lodí, aby sa nahradili staré lode za predpokladu, že príslušná flotila nemá nadbytočnú kapacitu a cieľové druhy sa lovia na úrovni maximálneho udržateľného výnosu. Okrem toho vzhľadom na stratégiu Medzinárodnej námornej organizácie v oblasti zníženia emisií skleníkových plynov z lodí, ktorej cieľom je do roku 2050 znížiť celkové ročné emisie najmenej o 50 %,

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Viacročný plán pre populácie malých pelagických druhov v Jadranskom mori a rybolov týchto druhov* (Ú. v. EÚ C 288, 31.8.2017, s. 68).

⁽¹⁰⁾ <https://www.theguardian.com/world/2018/may/18/we-thought-slavery-had-gone-away-african-men-exploited-on-irish-boats>

väčšie plavidlá musia zmeniť svoje motory, aby sa prispôbili tomuto medzinárodnému cieľu a aby boli v súlade s ním. Preto je mimoriadne dôležité zadávať udržateľnejšie a účinnejšie motory, aby sa znížili emisie CO₂ a zaistila sa bezpečnosť posádky. Podľa Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) je totiž rybolov potenciálne nebezpečnou činnosťou a na zníženie počtu úmrtí, zranení a chorôb z povolania je potrebná riadna odborná príprava v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia na pracovisku⁽¹¹⁾. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody by bolo dôležité oddeliť rybolovnú kapacitu a ochranu biodiverzity od obnovy flotily a motorov.

5.4. Podpora na dočasné pozastavenie činnosti zohrala kľúčovú úlohu pri zlepšení stavu populácií rýb, najmä pokiaľ ide o obdobia zákazu rybolovu, a zároveň čiastočne kompenzovala rybárov za stratu ich príjmov. Komisia zachováva toto opatrenie v novom finančnom rámci, ale navrhuje nové požiadavky, ktoré v predchádzajúcom nariadení neexistovali. Keďže neexistujú správy o zneužívaní finančných prostriedkov na účel dočasného pozastavenia činnosti, Komisia by mala dodržiavať a ponechať predchádzajúce kritériá, aby túto pomoc poskytla veľkému počtu rybárov, ktorí ju môžu potrebovať. Rovnaká zásada by sa mala uplatňovať aj na trvalé ukončenie činnosti. V oboch prípadoch je dôležité, aby túto finančnú podporu využíval nielen vlastník rybárskych plavidiel, ale aj rybári, ako sa stanovuje v súčasnom ENRF.

5.5. Rybolov je sezónna činnosť a úlovky môžu byť neisté, pričom niekedy môžu prekračovať potreby trhu. Preto je potrebné disponovať prostriedkami, ktoré umožnia správne hospodáriť s výrobnými prebytkami a pomáhajú stabilizovať časť výroby pred jej uvedením do predaja, najmä v prípade zníženého výlovu. ENRF by mal preto naďalej podporovať organizácie výrobcov, ktoré potrebujú dočasný mechanizmus uskladnenia produktov rybolovu určených na ľudskú spotrebu. Aby bola táto pomoc plne funkčná, mala by sa bezodkladne sprístupniť. EHSV v tejto súvislosti podporuje zachovanie mechanizmov na kompenzáciu nákladov na skladovanie.

5.6. Generačná výmena je ďalšou kritickou otázkou pre budúcnosť tohto sektora. Niektoré nové iniciatívy zamerané na uľahčenie kúpy použitého plavidla, odbornej prípravy a na zlepšenie pracovných podmienok môžu byť užitočné, neriešia však hlavný problém, ktorým je nízka návratnosť investícií. Mimoriadne zreteľné je to v prípade maloobjemového rybolovu s rodinnými plavidlami s dĺžkou kratšou ako 12 metrov. EHSV konštatuje, že pretrvávajúca strata rybárskych plavidiel a pracovných miest je v rozpore s prognózou Komisie, podľa ktorej sa do roku 2030 očakáva zdvojnásobenie produkcie v odvetví rybolovu EÚ v súlade s očakávaným globálnym rastom⁽¹²⁾.

5.7. Výbor schvaľuje návrh osobitných opatrení v prospech maloobjemového pobrežného rybolovu, ktorý je rozhodujúcim faktorom živobytia a kultúrneho dedičstva mnohých pobrežných spoločností. Tento sektor predstavuje takmer 75 % všetkých rybárskych plavidiel zaregistrovaných v EÚ a takmer polovicu všetkých pracovných miest. Tradičný rybolov a maloobjemový rybolov zaplatili v posledných desaťročiach najvyššiu cenu za krízu a potrebujú osobitnú stratégiu na obnovenie ich slušného postavenia na trhu. Táto iniciatíva bude mať pozitívny vplyv aj na zraniteľné miestne spoločenstvá.

5.8. Výbor sa domnieva, že k riadeniu práv maloobjemového rybolovu sa musí pristupovať inovatívnymi spôsobmi a že ďalšia spolupráca je nevyhnutná na to, aby sa odvetviu pomohlo riadiť svoje rybolovné dni na mori, prepojila sa výroba s uvádzaním na trh alebo riešili sa problémy týkajúce sa blokačných druhov. Pobrežné komunity a morské prostredie získajú najviac vtedy, keď sa rybolovné možnosti budú pridelať na základe transparentných environmentálnych, sociálnych a hospodárskych kritérií. Finančné prostriedky na propagovanie udržateľnosti a participatívnych procesov môžu pomôcť pri riešení týchto výziev. Môžu zahŕňať také opatrenia, ako je organizovanie seminárov alebo navrhovanie participatívnych postupov umožňujúcich interakciu s akademickou obcou a inými zainteresovanými stranami.

5.9. Miestny rozvoj riadený spoločenstvom bol veľmi užitočným nástrojom počas programového obdobia 2014 – 2020. Táto stratégia zohrala dôležitú úlohu pri zvyšovaní hospodárskej diverzifikácie v miestnych spoločenstvách. Výbor preto podporuje návrh rozšíriť ju na všetky odvetvia modrého hospodárstva. Pridelovanie finančných prostriedkov na udržateľné modré hospodárstvo by však malo zabezpečiť sociálne a hospodárske výhody pre súčasné a budúce generácie, obnoviť a chrániť rozmanitosť, produktivitu, odolnosť a vlastnú vnútornú hodnotu morských ekosystémov a podporovať čisté technológie, energiu z obnoviteľných zdrojov a toky obehového materiálu.

⁽¹¹⁾ Podľa odhadov FAO dochádza v rybárskom sektore každoročne vo svete k 32 000 smrteľným zraneniam (<https://safety4sea.com/fishers-fatalities-give-impetus-to-fishing-vessel-safety-work/>).

⁽¹²⁾ OECD, *Ocean Economy in 2030*, 2016.

5.10. Výbor považuje maltské vyhlásenie „MedFish4Ever“ z roku 2017 za základný kameň činnosti EÚ. EHSV je však presvedčený, že osobitné ochranné a technické opatrenia by sa mali prispôbiť rôznym formám rybolovnej činnosti a biologickým vlastnostiam Stredozemného mora. EHSV totiž konštatoval, že model stanovený vo viacročnom pláne, ktorý sa osvedčil pri jednodruhovej rybolove (napr. v Baltskom mori), je v zmiešanom rybolove (napr. v Stredozemnom mori) menej účinný⁽¹³⁾. Okrem toho sú rybolovné postupy v severnej a južnej Európe zásadne odlišné. Najmä v Stredozemnom mori sa rybolov vyznačuje maloobjemovým a tradičným rybolovom⁽¹⁴⁾. Výbor preto odporúča, aby sa podporoval výskum v oblasti hodnotenia stavu populácií rýb a zberu údajov s cieľom vyvinúť lepšie prispôbené a účinnejšie systémy ochrany biodiverzity. Účinné zhromažďovanie údajov, kontrola a presadzovanie pravidiel sú základnými predpokladmi zodpovedného riadenia rybného hospodárstva, ktoré posilňuje sociálne a hospodárske výhody pre rybárov a miestne spoločenstvá.

5.11. Ako už EHSV predpokladal⁽¹⁵⁾, povinnosť vylodiť úlovky je jedným z hlavných problémov pre toto odvetvie, ako aj pre rybolovné spoločnosti a vnútroštátne orgány vzhľadom na jej zložitú a vysoké náklady na prechod k udržateľnejšiemu rybolovu (t. j. používanie osobitného selektívneho výstroja). Novým návrhom Komisie o kontrole rybolovu⁽¹⁶⁾ by sa mali rozšíriť súčasné povinnosti pre malé plavidlá a vo všeobecnosti sa zavedú nové povinnosti a úlohy pre celý sektor (t. j. povinné používanie kamerového systému na palube). EHSV sa domnieva, že je potrebný jednoduchší, pružnejší a pragmatickejší systém kontroly, pričom vysokému počtu plavidiel by sa na vnútroštátnej úrovni mala poskytnúť primeraná podpora. Z tohto dôvodu závisí úspešné vykonávanie nového kontrolného systému výlučne na rýchlosti a úplnom vykonávaní ENRF na roky 2021 – 2027 v snahe pomôcť rybárom dodržiavať nové nariadenie⁽¹⁷⁾.

5.12. EHSV poukazuje na to, že nová smernica EÚ o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie⁽¹⁸⁾ (t. j. použitého rybárskeho výstroja) v kombinácii s novou smernicou o prístavných zberných zariadeniach na vykladanie odpadu z lodí⁽¹⁹⁾ otvára nové možnosti a príležitosti pre udržateľný rybolov a obehové hospodárstvo. Opatrenie určené na podporu návratu rybárskeho výstroja prostredníctvom stimulov pre rybárov by sa mala rozšíriť aj na návrat všetkých ostatných druhov odpadu a morského odpadu zozbieraných počas rybolovných činností.

5.13. Uvedená iniciatíva by mala byť pre toto odvetvie základom, pretože podľa v súčasnosti platných zákonov sú rybári povinní platiť za likvidáciu takéhoto odpadu v prístavoch. To znamená, že v súčasnosti platia rybári za čistenie mora a likvidáciu odpadu, ktorý nevyprodukovali, ale zozbierali. EHSV sa domnieva, že rybári by mohli byť dôležitou pridanou hodnotou a s primeranou odbornou prípravou by sa čistenie mohlo stať ďalšou ziskovou hospodárskou činnosťou podobne ako rybársky cestovný ruch (modrá ekonomika)⁽²⁰⁾.

5.14. EHSV v súlade s návrhom Komisie vyčleniť 25 % celkového rozpočtu EÚ na opatrenia týkajúce sa zmeny klímy navrhuje, aby sa významná časť týchto prostriedkov vyčlenila na obnovu prístavov v snahe „uzavrieť kruh“, pokiaľ ide o nakladanie s morským odpadom, a v snahe podporiť obehové hospodárstvo. V rámci širšej stratégie na predchádzanie vzniku morského odpadu by sa mali vyčleniť osobitné prostriedky na čistenie riek⁽²¹⁾. EHSV sa domnieva, že modely otvoreného riadenia, do ktorých sa na miestnej úrovni zapájajú verejné orgány a organizácie občianskej spoločnosti, ako sú „riečne dohody“, by sa mohli zopakovať s použitím štruktúrovaného prístupu s cieľom podporovať vytváranie cezhraničných sietí⁽²²⁾.

5.15. Mnohé zainteresované strany upozornili na ťažkosti spojené s vytváraním rovnakých podmienok v oblastiach, v ktorých sa more využíva aj na iné účely, a to najmä v oblastiach, ktoré sa využívajú spoločne s flotilami z tretích krajín⁽²³⁾. Posilnenie úlohy EÚ v medzinárodnej správe oceánov by preto mohlo ponúknuť viac príležitostí z hľadiska udržateľnosti životného prostredia a spravodlivej hospodárskej súťaže.

⁽¹³⁾ *The State of Mediterranean and Black Sea Fisheries*, Všeobecná rybárska komisia pre Stredozemné more (GFCM), 2016, s. 26. Ako uviedla komisia GFCM-FAO, v jednodruhových moriach je ľahšie vykonávať ciele rybolovu, keďže v nich vedľa seba žije len niekoľko druhov rýb, a preto je ľahšie stanoviť obmedzenia výlovu. Naopak vo viacdruhových moriach možno v rovnakej oblasti nájsť veľa druhov rýb.

⁽¹⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému *Reforma spoločnej rybárskej politiky*, bod 1.3 (Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 183) a *Viacročný plán pre populácie malých pelagických druhov v Jadranskom mori a rybolov týchto druhov* (Ú. v. EÚ C 288, 31.8.2017, s. 68).

⁽¹⁵⁾ Stanovisko EHSV na tému *Povinná vykládka* (Ú. v. EÚ C 311, 12.9.2014, s. 68). Bod 1.2: „*návrh Komisie je príliš zložitý a rybárom spôsobí ďalšiu nadbytočnú a nepríjemnú záťaž v súvislosti s uplatňovaním povinnej vykládky. Preto sa domnieva, že by sa mali presadzovať pragmatickejšie, jasnejšie, jednoduchšie a flexibilnejšie predpisy, ktoré by rybárom poskytli čas na prispôbenie sa v rámci prechodného obdobia bez toho, aby im hrozili prísne sankcie.*“

⁽¹⁶⁾ COM(2018) 368 final.

⁽¹⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 6.

⁽¹⁸⁾ COM(2018) 340 final.

⁽¹⁹⁾ COM(2018) 33 final.

⁽²⁰⁾ Stanovisko EHSV na tému *Jednorazové plasty* (Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 207).

⁽²¹⁾ Správa UNEP, 2016. 80 % morského odpadu pochádza z riek.

⁽²²⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 20.

⁽²³⁾ MEDAC, otázky týkajúce sa európskeho financovania rybolovu a námorného odvetvia po roku 2020, február 2018.

5.16. EHSV podporuje presadzovanie kontrol plavidiel pochádzajúcich z tretích krajín. Výbor okrem toho poukazuje na to, že lepší systém vysledovateľnosti rýb z tretích krajín by bol užitočný pre boj proti podvodom a zabezpečenie potravinovej bezpečnosti.

V Bruseli 12. decembra 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER
